

Listerióza

Mgr. Aleš Peřina, Ph. D.

Původce onemocnění: *Listeria monocytogenes*, Gram pozitivní tyčkovitá bakterie, růst při teplotách 0 až 50 st. C (opt. 25 st. C), snáší až 10 % NaCl. rozšířená v prostředí (půda, voda, siláže). Nepatogenní druhy listerií (např. *L. innocua*, *L. ivanovii*, *L. seeligeri*, *L. welshimeri*, *L. Grayi*...) mají v prostředí indikátorový význam.

Historie

- Přelom 19. a 20. stol.: Joseph Lister (1827 – 1912): anglický chirurg, objevení příčiny pooperačních sepsí, zavedení antiseptických postupů
- Rok 1926: Cambridge: úhyn ptactva, objevena neznámá bakterie pojmenovaná jako *Bacterium monocytogenes*
- Rok 1940: Finální klasifikace jako *Listeria monocytogenes*
- Rok 2001 a dále: 2 lidská úmrtí po konzumaci paštiky ve Francii, průkaz *L. Monocytogenes*; pakovaně zvýšené množství *L. monocytogenes* v lahůdkářských výrobcích v ČR i zahraničí. Bylo přijato Nařízení ES č. 2073/2006 o mikrobiologických kritériích pro potraviny, cílená kontrola potravin a prostředí.

Zdroj nákazy: člověk, savci, ptáci

Patogeneze:

- Adheze k cílové buňce (enterocyt, leukocyt, buňky CNS)
- Lýza stěny vakuoly (fagosomu) vlastními fosfolipázami
- Intezivní množení v cytoplazmě
- Napadení sousedících buněk

Klinický obraz

- Jinak zdraví jedinci: bezpříznakový průběh, někdy gastroenteritida nebo mírné chřipkovité onemocnění
- Těhotné ženy: Transplacentární infekce plodu, potrat nebo porod mrtvého dítěte
- Jedinci s imunodeficitem: hnisavá bakteriální meningoencefalitida (smrtnost až 60 %), listeriová endokarditida, listeriová peritonitida

Infekční dávka: u jinak zdravých osob vysoká (10^8 buněk), u vnímavých osob 100 až 1.000 buněk. Možnost množení v potravině!

Inkubační doba: 3 až 70 dní, průměrně 21 dní

Diagnostika: konzumace rizikových potravin v anamnéze (zrající mléčné výrobky, lahůdkářské výrobky, cukrářské výrobky, nepasterované mléko), dřívější onemocnění (imunodeficit), klinický obraz, izolace listerií z krve, mozkomíšního moku, amniotické tekutiny...

Vníravost

- Vysoká: novorozenci, oslabené osoby (malignity, HIV/AIDS, diabetes mellitus, transplantovaní, osoby nad 65 let věku)
- nízká: starší děti a dospělí

Preventivní opatření Infekční dávka:

- Výroba a distribuce potravin: prověřené, kvalitní suroviny, sanitace prostředí, prevence „vlhkých míst“ ve výrobnách, úzkostlivé dodržování chladicího řetězce tam, kde to vyžaduje charakter potraviny (vysoká schopnost množení už od chladničkových teplot), prevence křížové kontaminace, ochrana hotových potravin, odstraňování odpadu
- **Chování spotřebitele:** U vnímavých skupin omezit konzumaci rizikových potravin